

Hans van Meerten

ONS PENSIOEN ONS GELD

Hoe we het eerlijker,
eenvoudiger en betaalbaar
kunnen maken

Hans van Meerten

Ons pensioen, ons geld

Hoe we het eerlijker, eenvoudiger
en betaalbaar kunnen maken

Bertram+de Leeuw Uitgevers

© Hans van Meerten, 2025

Bertram + de Leeuw Uitgevers

Omslagontwerp: Studio Jan de Boer

Typografie binnenwerk: Elgraphic

ISBN 97894461563477

NUR400

‘De (toeslagen, HvM) affaire laat zien dat onze democratische rechtsstaat gewoon níet functioneert. We hebben een wetgever die zich niet aan de rechtsstaat houdt, een uitvoerder die de wet klakkeloos opvolgt, zonder zich om de grondrechten en de behoorlijkheid te bekreunen, en een rechter die zich gouvernementeel opstelt en het beleid alleen maar bevestigt. Alle macht is in Nederland samengeklonterd. Onze rechters geven burgers structureel minimale kansen om een zaak te winnen. Rechters richten zich vooral op het gouvernement. Die houding zit heel diep in de nationale cultuur van onze rechtsspraak, en is zeer bestendig gebleken.’

Prof. A.F.M. Brenninkmeijer, Trouw, 31 december 2020

Inhoud

Inleiding 9

- 1 Het Nederlandse pensioenstelsel 15
- 2 De nieuwe pensioenwet en de niet-gegarandeerde uitkering 22
- 3 Doelen Wet toekomst pensioenen worden niet gehaald 30
- 4 Een nieuwe woekerpolis? 47
- 5 De belangrijkste pensioenspelers 51
- 6 De oplossing voor ons pensioen 64

Samenvatting en conclusies 75

Noten 77

Inleiding

De hervorming van het pensioenstelsel raakt 10 miljoen Nederlanders en dreigt uit te lopen op een enorm fiasco. Het is zelfs zo erg dat een nieuw schandaal dreigt te ontstaan. In dit boek leg ik uit hoe dit allemaal zover heeft kunnen komen en wat er mis is met de pensioensector.

Een leesbaar boek voor iedereen, over het pensioen, dat is gekkenwerk, hoor ik je denken. Te ingewikkeld en wie interesseert dat nou? Wellicht. Maar het zou ons wel móéten interesseren. Grote kans namelijk dat het ook jou of je naasten treft, terwijl je dat niet eens weet.

Dit boek gaat in op de misstanden rond het aanvullend pensioen dat je krijgt via je werk. Het gaat niet over onze AOW. Ook pensioenen van zelfstandigen vallen buiten dit verhaal. Het gaat om het pensioen waar 80% van de werkende Nederlanders decennialang voor spaart als aanvulling op hun AOW.

Wat ik je ga vertellen is schokkend. Het is een compleet ander verhaal dan de door de pensioenlobby gesubsidieerde reclamecampagnes en de goednieuwsshows. Dagelijks krijg ik vele mails van machteloze, gefrustreerde en soms ronduit boze mensen. Zij voelen zich door niemand gehoord: niet door de pensioenfondsen, niet door de politiek, niet door de vakbonden, niet door de toezichthouders, niet door de ombudsman en niet door de rechter.

Hoe heeft het zover kunnen komen?

In 2023 zag de Wet toekomst pensioenen, de Wtp, het le-

venslicht. Een megahervorming van het Nederlandse pensioenstelsel dat werd aangenomen door de Eerste en Tweede Kamer. Een wet die de bestaanszekerheid van die 10 miljoen Nederlanders raakt. Het is de grootste financiële operatie in Nederland ooit: € 1700 miljard pensioenvermogen wordt van contract veranderd. We gaan van een min of meer gegarandeerd pensioen naar een pensioen WAARVAN DE UITKOMST NIET VASTSTAAT. Dit proces heet in jargontaal invaren.

Dit geldt niet alleen voor toekomstige pensioenen, maar ook voor de al opgebouwde pensioenen. Zo verandert je pensioen dus óók als je bijvoorbeeld al 30 jaar pensioen hebt opgebouwd bij het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds (ABP). Dit is het grootste pensioenfonds in Nederland, met een vermogen van zo'n € 500 miljard.

Er wordt vaak gezegd dat Nederland één van de beste pensioenstelsels ter wereld heeft. Allerlei lijstjes bevestigen dat ook. En ja, ons pensioensysteem was in de jaren 50 van de vorige eeuw echt een uitkomst. Het oude stelsel was gebaseerd op solidariteit en collectiviteit. Samen droegen we dezelfde lasten: jong en oud, arm en rijk. Het stelsel zorgde voor een gegarandeerde oudedagsvoorziening. We hebben veel te danken aan dit systeem.

Maar als ons stelsel zo goed was, waarom veranderden we het dan? Dat is een goede vraag. De nieuwe pensioenwet wil een duidelijker, goedkoper, eerlijker, transparanter, eenvoudiger en toekomstbestendiger pensioenstelsel creëren. Het oude stelsel was dit kennelijk allemaal niet. Bovendien zou het oude pensioenstelsel onbetaalbaar worden. Het stelsel moest dus wel aangepast worden. Maar de vraag is nu: worden bovengenoemde doelstellingen in de praktijk wel gerealiseerd met het nieuwe stelsel?

Wat het meest knelt is de positie van de deelnemer. Die zit niet aan tafel in pensioenland. Die spreekt niet mee. Over zijn hoofd heen worden besluiten genomen over € 1700 tot 1800

miljard aan pensioengeld. Zij zijn vaak verplicht om mee te doen aan een pensioenregeling en zij staan een fors deel van hun loon af, maar krijgen in de meeste gevallen minder pensioen uitgekeerd dan aanvankelijk werd voorgespiegeld. Soms zelfs drastisch minder. Je hebt dus als verplichte deelnemer aan dit systeem geen zeggenschap, maar je mag wel de nog onduidelijke, forse en almaar stijgende kosten hiervan gaan betalen.

Dit boek draait om de vraag: hoe krijgen we als deelnemers zeggenschap over de pensioenmiljarden?

In het oude stelsel hadden we al heel weinig inbreng als pensioengerechtigden. Maar in de nieuwe pensioenwet is dat nog veel minder geworden. Volgens de pensioenlobby zou een grotere stem van de deelnemer het collectieve en solidaire karakter van ons pensioenstelsel ondergraven. Dit horen de deelnemers continu bij kritiek op het stelsel. Maar is dat wel zo? Is het niet juist andersom? Men probeert de roep om meer zeggenschap af te doen, maar dit is niet langer houdbaar. In dit boek leg ik uit waarom niet.

En er is meer. Dit boek signaleert nog vele andere misstanden in de pensioensector: de belangenverstrengelingen, de vriendjespolitiek, het gebrek aan rechtsbescherming, het ontbreken van onafhankelijke toezichthouders en het onder de pet houden van hoe de hazen lopen in pensioenland. Ik laat zien hoe je pensioengeld in de huidige pensioenwereld wordt beheerd en wat zich afspeelt buiten het zicht van ons als deelnemers. Hou je vast, dat is niet mals.

Pensioenen zijn te belangrijk in ons leven om dit maar over te laten aan 'de experts'. Zeker als blijkt dat die 'experts' jouw belang als deelnemer niet altijd meenemen, laat staan vooropstellen. En dit blijkt dus in groeiende mate wel het geval.

We moeten ons belang weer actief gaan verdedigen. Daarvoor is het nodig dat deelnemers meer stem krijgen. Het vergroten van keuzevrijheid en flexibiliteit voor deelnemers bin-

nen het stelsel is cruciaal voor een nieuw pensioenstelsel. Daar ontbreekt het nu simpelweg aan. vvd-Kamerlid Aartsen zei het zelfs hardop: ‘Wat de pensioendeelnemer wil is van ondergeschikt belang.’¹

Het wordt tijd dat mensen eindelijk eens iets te kiezen hebben aan pensioenuitvoerders, pensioenregelingen en het beleggingsbeleid. Deelnemers moeten hun pensioenfonds én (oud-) werkgevers ook kunnen aanspreken als hun pensioenrechten worden aangetast. Op dit moment is dit vrijwel onmogelijk gemaakt. Ik leg verderop uit hoe dat kan.

Dit boek is geen pleidooi voor meer marktwerking. Deelnemers (ik spreek trouwens zelf liever van consumenten) moeten de mogelijkheid krijgen om zelf een uitvoerder te selecteren die beter aansluit bij hun persoonlijke voorkeuren, zoals bijvoorbeeld non-profitorganisaties. Die stellen maatschappelijk rendement centraal in plaats van winstmaximalisatie. En als het om pensioenen gaat – iets dat over vele jaren heen loopt waardoor meerdere generaties met elkaar moeten samenwerken – is een sociale onderneming eigenlijk een noodzaak.

Keuze en zeggenschap voor de deelnemer/consument. En een betere rechtsbescherming. Dat moet centraal staan. Want uiteindelijk gaat het om onze toekomst, om onze oude dag. Het geld is niet van de pensioenfondsen. Al lijken ze dat wel te denken, zoals later zal blijken in dit verhaal.

Er is echter één probleem bij het schrijven over pensioenen: hoe hou je het eenvoudig? Iedereen zegt tegen mij: ‘Hans, vertel je verhaal zodat ook mijn oma het begrijpt.’ Dat is makkelijker gezegd dan gedaan. Het gaat over een wet die met alle bijlagen een dossier vormt van meer dan 1000 pagina’s technisch jargon. Waaraan bovendien regelmatig allerlei ingewikkelde aanpassingen worden toegevoegd. Waar niet door te komen is. Waardoor zelfs experts door de bomen het bos niet meer zien.

Maar, zoals je ziet: ik heb toch een poging gewaagd. Het is namelijk hoog tijd voor verandering.